

MAT Á ÁHRIFUM LAGASETNINGAR*

– sbr. samþykkt ríkisstjórnarinnar frá 24. febrúar 2023

*umfjöllun um einstök efnisatriði misjafnlega ítarleg, eftir umfangi máls og eðli

Málsheiti og nr.	Frumvarp til laga um breytingu á lögum um opinbera háskóla, nr. 85/2008 (skólagjöld vegna nemenda utan EES)
Ráðuneyti	Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið.
Stig mats	☒ Frummat, sbr. 1. gr. ☐ Endanlegt mat, sbr. 10. gr.
Dags.	1. október 2024

A. Greining og mat á fjárhagslegum áhrifaþáttum fyrir ríkið

1. Áætluð fjárhagsáhrif fyrir ríkið vegna helstu breytinga og ráðstafana sem felast í fyrirhugaðri lagasetningu, þar sem tilgreindir eru sérstaklega áhrifaþættir á fjárhag ríkissjóðs.

- Hvaða fjárhagsgreining, rekstraráætlanir, reiknilíkön eða önnur áætlanagerð hefur farið fram við undirbúning fjárhagsmatsins?
Áætla má að lagasetningin hafi jákvæð fjárhagsleg áhrif á opinbera háskóla hér á landi og auki þar með samkeppnishæfni þeirra í alþjóðlegu samhengi. Gert er ráð fyrir að fjármögnunarlíkan háskóla verði uppfært í samræmi við lagasetningu, þannig að dreifing opinberra framlaga, hvað varðar loknar einingar og brautskráningarframlög, taki ekki mið af nemendum utan EES svæðis. Með því móti hækkar hlutfallslegt framlag á hvern nemanda innan EES svæðisins. Opinberir háskólar fá auk þess heimild til að innheimta skólagjöld af nemendum utan EES svæðisins, til að standa straum af kostnaði við kennslu og þjónustu við þá nemendur. Það hversu mikil áhrif verða af lagabreytingunni, ræðst þó af fjölda nemenda utan EES svæðisins sem munu sækja um skólavist hér á landi á næstu árum.
- Helstu forsendur sem áætlanir byggja á og næmni niðurstaðna fyrir frávikum.
Sjá svar 1. a.
- Eru fjárhagsáhrif tímabundin eða varanleg?
Varanleg.
- Skorður sem eru settar fyrir útgjöldum og hvatar sem geta haft áhrif á útgjaldapróun.
Á ekki við
- Aðskilin umfjöllun um brúttóáhrif á tekjuhlið og gjaldahlið en einnig tilgreind nettóáhrif á afkomu.
Á ekki við

2. Tekjubreytingar.

– Sjá gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum.

Tekjur háskóla vegna heimildar til þess að innheimta skólagjöld geta aukist. Það hversu mikil áhrif verða á tekjur vegna lagabreytingarinnar ræðst af fjölda nemenda utan EES svæðis sem munu sækja um og hljóta skólavist hér á landi á næstu árum.

3. Útgjaldabreytingar.

– Sjá gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum.

Á ekki við

4. Eignabreytingar.

– Sjá sérstakan gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum.

Á ekki við

5. Aðrir áhrifaþættir varðandi ríkisfjármál.

- a) Samræmi við viðmið og sjónarmið um fyrirkomulag á útgjaldastýringu og umbúnað í fjárlögum.

Á ekki við

- b) Samræmi við viðmið um framsetningu fjárlaga og reikningshaldslegan grundvöll samkvæmt lögum um opinber fjármál.

Á ekki við

- c) Uppbygging skattkerfis og tekjuöflunar ríkissjóðs.

Á ekki við

- d) Forsendur og umbúnaður þjónustugjalda – lagakröfur.

Á ekki við

- e) Rekstrarform ríkisstarfsemi.

Á ekki við

- f) Opinber innkaup og útboð.

Á ekki við

- g) Eignaumsýsla ríkisins.

Á ekki við

- h) Réttindi og skyldur ríkisstarfsmanna.

Á ekki við

- i) Ríkisstyrkir og ívilnanir, þ.m.t. samræmi við reglur ESA, sbr. 61. gr. EES-samningsins. Ath. tilkynningarskyldu með tveggja mánaða fyrirvara.

Á ekki við

B. Samræmi við útgjaldaramma og fimm ára fjármálaætlun – fjármögnun

1. Hefur verið gert ráð fyrir þeim fjárhagsáhrifum á málaflokk sem leiða kunna af samþykkt frumvarpsins:

- a) í gildandi fjárlögum

Nei

- b) í fjárlagafrumvarpi komandi árs

Nei

- c) í fimm ára fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar

Nei

2. Hafi ekki þegar verið gert ráð fyrir útgjöldum við verkefni, hvernig er þá ætlunin að finna þeim stað innan útgjaldaramma málaflokks, t.d. með tilfærslu fjármuna eða með því að draga úr öðrum útgjöldum?

Ekki er ráðgert að lagabreytingarnar kalli á frekari útgjöld úr ríkissjóð heldur færi opinberum háskólum möguleika á tekjum sem þeir hafa ekki haft til þessa.

3. Tengist einhver ný eða aukin tekjuöflun verkefninu?

Já. Opinberir háskólar fá heimild til þess að innheimta skólagjöld af nemendum utan EES svæðisins. Umfang tekjuaukningar ræðst af fjölda nemenda utan EES sem munu sækja um og hljóta skólavist hér á landi á næstu árum.

C. Efnahagsáhrif – áhrif á atvinnulíf, vinnumarkað og samkeppni

1. Hagræn áhrif á heildareftirspurn og einstaka markaði – hagstjórnarsjónarmið.

Áætla má að lagasetning hafi jákvæð fjárhagsleg áhrif á opinbera háskóla hér á landi og auki þar með samkeppnishæfni þeirra í alþjóðlegu samhengi. Einnig má ætla að lagasetningin hafi þau áhrif að auka gæði þeirra umsókna sem berast um háskólavist hér á landi, frá aðilum utan EES svæðisins. Framlag hins opinbera eykst á hvern nemanda innan EES svæðisins og nemendur utan þess greiða með sér, sem felur í sér skilvirkari ráðstöfun fjármuna.

2. Áhrif á fyrirtækjaeftirlit og reglubyrði, hversu mörg fyrirtæki verða fyrir áhrifum og

hvers konar fyrirtæki? Einföldun laga eða stjórnýslu? Leitað umsagnar ráðgjafarnefndar um opinberar eftirlitsreglur, sbr. lög nr. 27/1999?

– Sjá leiðarvísinn „Grunnmat á eftirlitsreglum“

Á ekki við

3. Samkeppnisskilyrði.

- a) Líkur á því að fjöldi fyrirtækja á markaði takmarkist með beinum hætti vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér einhvers konar einkarétt, leyfiskerfi eða kvóta).
Á ekki við
- b) Líkur á því að fyrirtækjum á markaði fækki með óbeinum hætti vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér aukinn kostnað við inngöngu á markað eða tekur aðeins til hluta starfandi fyrirtækja).
Á ekki við
- c) Takmarkanir á möguleikum fyrirtækja til þess að mæta samkeppni vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin hefur áhrif á verð fyrirtækja eða eðli vörunnar, t.d. staðlar eða ef aðgerðin takmarkar sölusvæði, svigrúm til að auglýsa eða til að ákveða hvernig vara er framleidd).
Á ekki við
- d) Takmarkanir á frumkvæði fyrirtækja til að stunda virka samkeppni vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér að fyrirtæki verði undanþegin samkeppnislögum eða ef fyrirtæki bera skyldu eða eru hvött til að skipta með sér hvers konar viðskiptalegum upplýsingum)
Á ekki við

D. Önnur áhrif

1. Áhrif á fjárhag sveitarfélaga, sbr. 129. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 138/2011.

– Ath. að skylt er að leggja slíkt mat fyrir Samband íslenskra sveitarfélaga til umsagnar og tilkynna niðurstöðu máls til samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins.

Á ekki við

2. Áhrif á frelsi til að veita þjónustu (með eða án staðfestu á Íslandi).

– Ath. tilkynningarskyldu til ESA með fjögurra mánaða fyrirvara, sbr. 1. og 2. gr. reglugerðar nr. 666/2011.

Á ekki við

3. Áhrif á tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu, sbr. lög nr. 57/2000.

– Ath. tilkynningarskyldu til ESA með þriggja mánaða fyrirvara, sbr. 1. og 2. gr. reglugerðar nr. 666/2011.

Á ekki við

4. Áhrif á byggðalög.

Tveir opinberir háskólar eru starfræktir á landsbyggðinni. Hugsanlegt er að lagasetning hafi jákvæð áhrif á tekjur þessara háskólastofnana og gæði erlendra umsókna um skólavist.

5. Áhrif á frjáls félagasamtök.

Á ekki við

6. Áhrif á jafnrétti kynjanna.

– Sjá leiðarvísi fyrir mat á jafnréttisáhrifum.

– Sjá greiningarramma fyrir jafnréttismat.

Áformin geta haft jákvæð áhrif á jafnrétti. Áhersla hefur verið á fjölgun háskólanema hér á landi og að fjölbreyttur hópur fólks sækir um háskólavist á grundvelli gæða og samkeppnishæfni skólanna. Konum hefur verið að fjölga í greinum þar sem karlar hafa verið í meirihluta í, svo sem í ákveðnum STEM greinum og lögð er áhersla á að fjölga körlum í þeim greinum þar sem konur eru í miklum meirihluta, svo dæmi séu tekin. Frumvarpið felur í sér tækifæri til bættar

fjármögnunar háskólanna sem gerir þeim kleift að höfða til breiðari hóps nemenda.

7. Áhrif a lýðheilsu.

Á ekki við

8. Áhrif á menntun, nýsköpun og rannsóknir.

Áætla má að lagasetning hafi jákvæð fjárhagsleg áhrif á opinbera háskóla hér á landi og auki þar með samkeppnishæfni þeirra í alþjóðlegu samhengi. Einnig má ætla að lagasetningin hafi þau áhrif að auka gæði þeirra umsókna sem berast um háskólavist hér á landi, frá aðilum utan EES svæðisins. Framlag hins opinbera úr fjármögnunarlíkani háskólanna eykst á hvern nemanda innan EES svæðisins og nemendur utan þess greiða með sér, sem felur í sér skilvirkari ráðstöfun fjármuna.

9. Áhrif á möguleika einstaklinga og fyrirtækja til að eiga samskipti þvert á norræn landamæri.

Á ekki við

10. Áhrif á stjórnslu, svo sem hvort ráðuneyti og stofnanir eru í stakk búin til að taka við verkefni.

Á ekki við

11. Áhrif á stöðu tiltekinna þjóðfélagshópa, svo sem aldurshópa, tekjuhópa, mismunandi fjölskyldugerðir, launþega/sjálfstætt starfandi/utan vinnumarkaðar.

Á ekki við

12. Áhrif á umhverfi og sjálfbæra þróun.

Á ekki við

E. Niðurstaða mats – með vísun í fylgiskjöl ef við á

1. Samandregin niðurstaða fjárhagsáhrifa fyrir ríkissjóð – heildarútkoma varðandi tekjur, gjöld, afkomu og efnahag.
2. Önnur áhrif en bein fjárhagsáhrif, álitamál eða fyrirvarar sem ástæða þykir til að vekja athygli á.
3. Samfélagslegur ávinningur veginn á móti kostnaði og fyrirhöfn (ekki gerð krafa um tölulegt mat).

F. Til útfyllingar vegna endanlegs mats – breytingar frá frummati

1. Voru áform um lagasetninguna ásamt frummati á áhrifum kynnt fyrir FJR?
2. Eru helstu efnisatriði frumvarpsins óbreytt/lítið breytt frá þeim tíma?
3. Ef gerðar hafa verið breytingar umfram það, sbr. það frummat á áhrifum frumvarpsins sem áður var kynnt, hverjar eru þær og hver eru fjárhagsáhrifin?